

ΣΤΕ 1331/2004, ΤΜΗΜΑ Δ΄

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 2 Μαρτίου 2004 με την εξής σύνθεση : Γ. Παναγιωτόπουλος, Σύμβουλος της Επικρατείας, Προεδρεύων, σε αναπλήρωση του Προέδρου του Τμήματος και της αρχαιοτέρας του Συμβούλου, που είχαν κώλυμα, Χ. Ράμμος, Π. Κοτσώνης, Σύμβουλοι, Η. Μάζος, Μ. Σωτηροπούλου, Πάρεδροι. Γραμματέας η Α. Τριάδη, Γραμματέας του Δ΄ Τμήματος.

Για να δικάσει την από 21 Ιουλίου 1999 αίτηση :

των :..... οι οποίοι δεν παρέστησαν, αλλά ο δικηγόρος που υπογράφει την αίτηση νομιμοποιήθηκε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο,

κατά του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο οποίος παρέστη με την Κ. Γρηγορίου, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους,

και κατά του παρεμβαίνοντος ,..... ο οποίος δεν παρέστη, αλλά ο δικηγόρος που υπογράφει την αίτηση νομιμοποιήθηκε με συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο.

Με την αίτηση αυτή οι αιτούντες επιδιώκουν να ακυρωθούν οι : α) ΑΠΦ 68200/15692/2.7.1999 απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και β) υπ` αριθ. 4/1999 Πρακτικό της Επιτροπής του άρθρου 177 του Π.Δ. [410/1995](#) του νομού Σερρών.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της εκθέσεως της Εισηγήτριας, Παρέδρου Μ. Σωτηροπούλου.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε την αντιπρόσωπο του Υπουργού, η οποία ζήτησε την απόρριψη της υπό κρίση αιτήσεως.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Α φ ο ύ μ ε λ έ τ η σ ε τ α σ χ ε τ ι κ ά έ γ γ ρ α φ α

Σ κ έ φ θ η κ ε κ α τ á τ ο Ν ό μ ο

1. Επειδή, για την άσκηση της κρινόμενης αίτησης έχουν καταβληθεί τα νόμιμα τέλη και το παράβολο (διπλότυπα είσπραξης 9282138-9/99 ΔΟΥ Ενσήμων και Δικ. Εισπράξεων Θεσ/νίκης, έντυπο παραβόλου 1920687/99).
2. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση ζητείται εμπροθέσμως και εν γένει παραδεκτώς η ακύρωση : α) της απόφασης 27/99 (πρακτικό 4/15.2.1999) της Επιτροπής του άρθρου 177 του π.δ. [410/95](#) του Νομού Σερρών, με την οποία έγινε δεκτή ένσταση τωνκαι ακυρώθηκε η απόφαση 3/22.4.1997 του Αντιπροέδρου της Κοινότητας Καλοκάστρου περί εγγραφής των αιτούντων στο Δημοτολόγιο της εν λόγω Κοινότητας, κατόπιν μεταδημότευσής τους από την Κοινότητα Βόλβης Θεσσαλονίκης και β) της απόφασης Φ.68200/15692/2.7.1999 του Υφυπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, με την οποία απερρίφθη προσφυγή των αιτούντων κατά της α΄ προσβαλλόμενης πράξης.
3. Επειδή, με έννομο συμφέρον και εν γένει παραδεκτώς παρεμβαίνει υπέρ του κύρους των προσβαλλόμενων πράξεων ο κατόπιν ένστασης του οποίου εκδόθηκε η α΄ προσβαλλόμενη πράξη, εφόσον το δικόγραφο της παρέμβασης κοινοποιήθηκε νομίμως και εμπροθέσμως στους αιτούντες (βλ. τα από 30.12.2003 αποδεικτικά επιδόσεως της δικαστικής επιμελήτριας Ε. Πεταλίδου).
4. Επειδή, σύμφωνα με το άρθρο 8 του π.δ. [497/91](#) (Α΄ 180), περί κωδικοποίησης των διατάξεων περί δημοτολογίου : "1. Ο ενήλικας ή ο έγγαμος μπορεί με αίτησή του να γίνει δημότης σε όποιο δήμο ή κοινότητα έχει αποκτήσει κατοικία πριν από μία διετία τουλάχιστον . . . 2. Η διετία της μόνιμης κατοικίας, που απαιτείται για τη μεταδημότευση, αποδεικνύεται με βεβαίωση της αστυνομικής αρχής στην περιφέρεια της οποίας υπάγεται ο δήμος ή η κοινότητα, που πρόκειται να γίνει η μεταδημότευση . . ." (ν. 1516/85, Α΄ 20, άρ. 32 παρ. 5). Ίδιες διατάξεις περιέχει το άρθρο 18 παρ. 8 του π.δ. [410/95](#) (Α΄ 231) "Δημοτικός και

Κοινοτικός Κώδικας", όπως ίσχυε τον κρίσιμο χρόνο μεταδημότευσης των αιτούντων, πριν δηλαδή από την τροποποίησή του με το άρθρο 3 παρ. 1 (περ. 20) και το άρθρο 4 παρ. 5 του ν. 2647/98 (Α' 237). Περαιτέρω, το άρθρο 51 του Αστικού Κώδικα, στο οποίο παραπέμπουν, ως προς την έννοια της κατοικίας, οι ανωτέρω διατάξεις ορίζει ότι "Το πρόσωπο έχει κατοικία τον τόπο της κύριας και μόνιμης εγκατάστασής του. Κανένας δεν μπορεί να έχει συγχρόνως περισσότερες από μία κατοικίες. Για τις υποθέσεις που αναφέρονται στην άσκηση του επαγγέλματος, λογίζεται ως ειδική κατοικία του προσώπου ο τόπος όπου ασκεί το επάγγελμά του". Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, κατοικία είναι ο τόπος όπου το πρόσωπο έχει την κύρια και μόνιμη εγκατάστασή του, ο τόπος δηλαδή που έχει καταστεί, σύμφωνα με τη βούλησή του, το σταθερό κέντρο των βιοτικών του εν γένει σχέσεων. Ειδικότερα, ως κύρια και μόνιμη εγκατάσταση θεωρείται ο τόπος της οικογενειακής εγκατάστασης, ο οποίος έχει το στοιχείο της σταθερότητας, ενώ δεν αποκλείεται η άσκηση επαγγέλματος σε άλλο τόπο (βλ. Σ.τ.Ε. 1865, 2312/2002, 5006/96 κ.ά.). Ενόψει αυτού, η διετία, την οποία, ως πραγματικό γεγονός, βεβαιώνει η Αστυνομική Αρχή, της μόνιμης κατοικίας στον τόπο όπου ο ενδιαφερόμενος επιθυμεί να μεταδημοτεύσει, δεν απαιτείται να είναι αδιάλειπτη. Και τούτο διότι, κατά την έννοια των προαναφερθεισών διατάξεων, η επί ορισμένο χρόνο απουσία του ενδιαφερομένου από τον τόπο της οικογενειακής του εγκατάστασης δεν αναιρεί την ύπαρξη κατοικίας, εάν, κατά την αιτιολογημένη κρίση της Διοίκησης, αποδεικνύεται πρόθεσή του να καταστήσει τον τόπο αυτό κέντρο των βιοτικών του σχέσεων (βλ. Σ.τ.Ε. 2114-5/2003).

5. Επειδή, εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, οι αιτούντες, δημότες της Κοινότητας Βόλβης Θεσσαλονίκης, με τις από 17.7.1996 αιτήσεις των προς τον Πρόεδρο της Κοινότητας Καλοκάστρου του Νομού Σερρών, ζήτησαν την εγγραφή τους στα δημοτολόγια της Κοινότητας αυτής, προσκομίζοντας την από 15.7.1996 βεβαίωση του Αναπληρωτή Διοικητή του Αστυνομικού Σταθμού Στρυμονικού Σερρών, σύμφωνα με την οποία ο πρώτος αιτών διαμένει στο Κεφαλοχώρι Σερρών (συνοικισμό της Κοινότητας Καλοκάστρου) από διετίας και πλέον και ότι η βεβαίωση αυτή εκδίδεται προκειμένου να χρησιμοποιηθεί από τον αιτούντα για τη μεταδημότευση του ίδιου και της συζύγου του, δεύτερης αιτούσας. Κατ' επίκληση του π.δ. [497/91](#) και του π.δ. [410/95](#), ο Αντιπρόεδρος της Κοινότητας Καλοκάστρου εξέδωσε την υπ' αρ. 3/22.4.1997 πράξη μεταδημότευσης των αιτούντων και εγγραφής των στο δημοτολόγιο της Κοινότητας Καλοκάστρου, στηριζόμενος στην προαναφερθείσα βεβαίωση του Αστυνομικού Σταθμού. Εν συνεχεία, ο παρεμβαίνων και ο υπό την ιδιότητα των κτηνοτρόφων, κατοίκων και δημοτών της τέως Κοινότητας Καλοκάστρου (ήδη Δήμου Στρυμονικού), άσκησαν ένσταση κατά της απόφασης 3/97 του Αντιπροέδρου της Κοινότητας, κατατεθείσα στις 29.1.1999 στην Επιτροπή του άρθρου 177 του π.δ. [410/95](#) Νομού Σερρών, με την οποία ζητούσαν την ακύρωση της απόφασης αυτής, προσκομίζοντας τόσον άδειες εποχικής διακίνησης του ποιμνίου του πρώτου αιτούντος (της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Σερρών - Αγρ. Κτηνιατρείου Νιγρίτας και της Ν.Α. Θεσ/νίκης - Α.Κ.Ν. Απολλωνίας), όσο και μεταγενέστερη βεβαίωση, από 25.1.1999, του Διοικητή του ανωτέρω Αστυνομικού Σταθμού, σύμφωνα με την οποία ο πρώτος αιτών διαμένει στο Κεφαλοχώρι από το μήνα Μάιο έως τα τέλη Οκτωβρίου κάθε έτους, όπου ασχολείται με τη βόσκηση του ποιμνίου του, ενώ τους υπόλοιπους μήνες "μετακομίζει το ποιμνιό του στη Βόλβη Λαγκαδά, όπου και διαμένει ο ίδιος με την οικογένειά του". Με την α' προσβαλλόμενη πράξη, η Επιτροπή του αρ. 177 π.δ. [410/95](#) του Νομού Σερρών ακύρωσε την πράξη μεταδημότευσης των αιτούντων αποδεχόμενη την ως άνω ένσταση, αφού έλαβε υπόψη τη νεώτερη, από 25.1.1999, βεβαίωση του Διοικητή του Αστυνομικού Σταθμού Στρυμονικού και με την αιτιολογία ότι οι αιτούντες τη μεταδημότευση δεν προσκόμισαν την απαιτούμενη από το νόμο βεβαίωση μόνιμης κατοικίας, κατά την έννοια του άρθρου 51 του [Α.Κ.](#) και ότι η σχετική πράξη μεταδημότευσης εκδόθηκε χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις. Η α' προσβαλλόμενη πράξη, η οποία εκδόθηκε χωρίς να έχουν κληθεί ενώπιον της Επιτροπής οι αιτούντες, τους επιδόθηκε την 1.4.1999, κατ' αυτής δε αμφότεροι οι αιτούντες άσκησαν ενώπιον του Υπουργού Εσωτερικών, Δημ. Διοίκησης και Αποκέντρωσης προσφυγή (Α.Π. Δ/σης Τοπικής Αυτοδιοίκησης Νομού Σερρών 4907/15.4.99), με την οποία ισχυρίστηκαν, εις επίρρωση του ότι κατοικούσαν από διετίας στην Κοινότητα Καλοκάστρου, ότι ο πρώτος αιτών είχε μισθώσει εκεί ισόγεια οικία, με σκοπό να τη χρησιμοποιήσουν ως κύρια κατοικία δική τους και των τέκνων τους, προσκόμισαν δε το σχετικό, από 1.3.1994, μισθωτήριο τριετούς διάρκειας. τέλος, με τη β' προσβαλλόμενη πράξη ο Υφυπουργός Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης απέρριψε την προσφυγή, με την αιτιολογία ότι η κατά τους χειμερινούς μήνες διαμονή των αιτούντων στην Κοινότητα Βόλβης, με σκοπό τη βόσκηση των ποιμνίων τους, δεν μπορεί να προσμετρηθεί για τη συμπλήρωση της

προβλεπόμενης από το νόμο διαιτίας για τη μεταδημότευσή τους στην Κοινότητα Καλοκάστρου και ότι οι αιτούντες είναι μετακινούμενοι κτηνοτρόφοι.

6. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι η ένσταση, κατόπιν της οποίας ακυρώθηκε από την Επιτροπή η πράξη μεταδημότευσης των αιτούντων, έπρεπε να απορριφθεί, ως εκπρόθεσμη και ότι μη νομίμως η Επιτροπή του άρθρ. 177 του Π.Δ. [410/95](#) του Νομού Σερρών την αποδέχθηκε ως εμπρόθεσμη και ο Υφυπουργός Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης απέρριψε το σχετικό λόγο της προσφυγής. Ισχυρίζονται δε συναφώς οι αιτούντες ότι οι ενιστάμενοι είχαν λάβει γνώση της μεταδημότευσής των σε χρόνο που καθιστούσε την ένσταση εκπρόθεσμη, δεδομένου ότι ο παρεμβαίνων είναι όχι μόνον αδελφός του Αντιπροέδρου της Κοινότητας Καλοκάστρου, ο οποίος εξέδωσε την πράξη εγγραφής των στα δημοτολόγια και τους εκμίσθωσε την προαναφερθείσα οικία, αλλά και σύζυγος μέλους της Εφορευτικής Επιτροπής στο Εκλογικό Τμήμα του Κεφαλοχωρίου, όπου ψήφισαν οι αιτούντες και αμφότεροι οι ενιστάμενοι κατά τις δημοτικές εκλογές του Οκτωβρίου έτους 1998. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, διότι, σύμφωνα με το άρθρο 178 παρ. 2 π.δ. [410/95](#) (άρ. 47 παρ. 2 ν. 2218/94 - Α' 90 - και άρ. 19 παρ. 6 εδ. γ' ν. 2344/95 - Α' 212 -), η προθεσμία για την άσκηση προσφυγής ενώπιον της Επιτροπής του άρθρ. 177 του Π.Δ. [410/95](#) κατά πράξεων του Δημάρχου ή Προέδρου Κοινότητας είναι δεκαήμερη και αρχίζει από τη δημοσίευσή των ή, εάν δεν δημοσιεύονται, ως εν προκειμένω, από την κοινοποίηση, άλλως από τη γνώση, η οποία εν προκειμένω ούτε τεκμαίρεται, ούτε προκύπτει ανενδοιάστως από τα προαναφερθέντα γεγονότα. Εξάλλου, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, οι ενιστάμενοι ζήτησαν να τους χορηγηθούν αντίγραφα των πράξεων μεταδημότευσης των αιτούντων με αίτησή τους προς το Δήμο Στρυμονικού στις 21.1.1999, τα αντίγραφα δε αυτά τους χορηγήθηκαν αυθημερόν, με αποτέλεσμα η κατατεθείσα στις 29.1.1999 ένστασή των ενώπιον της ανωτέρω Επιτροπής του Νομού Σερρών να είναι εμπρόθεσμη, όπως νομίμως έκριναν η εν λόγω Επιτροπή και ο Υφυπουργός Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης.

7. Επειδή, προβάλλεται, εν συνεχεία, ότι, ενώ, σύμφωνα με το άρθρο 177 παρ. 2 του π.δ. [410/95](#), ως ίσχυε, ως και το άρθρ. 178 παρ. 2 του ίδιου π.δ. [410/95](#), η Επιτροπή που ασκεί έλεγχο νομιμότητας επί των πράξεων των ΟΤΑ απαρτίζεται (πλην του Πρωτοδίκη, ως Προέδρου της) από έναν υπάλληλο με βαθμό Α' και έναν αιρετό εκπρόσωπο της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων, στην κρινόμενη περίπτωση δεν προκύπτει από το πρακτικό της Επιτροπής ο βαθμός και η ιδιότητα των μελών της προβάλλουν, ως εκ τούτου, οι αιτούντες ότι δεν προκύπτει ότι η εν λόγω Επιτροπή συνεδρίασε υπό νόμιμη σύνθεση και ότι έσφαλε ο Υφυπουργός Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο οποίος απέρριψε την προσφυγή, χωρίς να λάβει αυτεπαγγέλτως υπόψη την πλημμέλεια αυτή. Ανεξαρτήτως, όμως, εάν η μη τυπική μνεία στο πρακτικό της ιδιότητας και του βαθμού των μελών της ανωτέρω Επιτροπής προσάπτει πλημμέλεια στη σύνθεσή της και τη ληφθείσα απόφαση, πάντως, εν προκειμένω, τα προαναφερθέντα μέλη της Επιτροπής φέρουν την απαιτούμενη από την επίμαχη διάταξη ιδιότητα και τον αντίστοιχο βαθμό, απορριπτομένου του ως άνω λόγου ακυρώσεως ως αβάσιμου (βλ. τις πράξεις συγκρότησης της εν λόγω Επιτροπής 342, 301, 191/20.2.1995 και 1902/4.5.1995 του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, στις οποίες αναφέρονται η ιδιότητα και ο βαθμός των ανωτέρω μελών).

8. Επειδή, υπό τα ανωτέρω δεδομένα και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην τέταρτη σκέψη, η β' προσβαλλόμενη πράξη του Υφυπουργού Εσωτερικών, Δημ. Διοίκησης και Αποκέντρωσης κατ' εσφαλμένη ερμηνεία του νόμου υπέλαβε ότι η διεισδυτική εγκατάσταση των αιτούντων στην Κοινότητα Καλοκάστρου έπρεπε να είναι συνεχής, προκειμένου αυτοί να αποκτήσουν δικαίωμα μεταδημότευσης και έκρινε, ως εκ τούτου, ότι εν προκειμένω δεν μπορούσαν να προσμετρηθούν για τη συμπλήρωση της διεισδυτικής εγκατάστασης οι 6 μήνες, κατά τους οποίους οι αιτούντες διέμεναν, μάλιστα δε για επαγγελματικούς λόγους (βόσκησις των ποιμνίων τους), στη Βόλβη. Ειδικότερα, ο Υφυπουργός Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ούτε ερεύνησε εάν από τα στοιχεία που προσκόμισαν οι αιτούντες, μεταξύ των οποίων το αναγόμενο στον κρίσιμο χρόνο της διεισδυτικής εγκατάστασης μισθωτήριο, το οποίο υπέβαλαν με την προσφυγή τους, σε συνδυασμό με τις εκατέρωθεν προσκομισθείσες βεβαιώσεις της Αστυνομικής Αρχής, συναγόταν βούληση των αιτούντων να καταστήσουν την εν λόγω Κοινότητα κέντρο των βιοτικών τους σχέσεων και τόπο της οικογενειακής τους εγκατάστασης, ούτε προέβη σε αιτιολογημένη εκτίμηση των ανωτέρω στοιχείων. Πρέπει, συνεπώς, για το λόγο αυτό, βασίμως προβαλλόμενο, να ακυρωθεί η β' προσβαλλόμενη πράξη και, ως εκ τούτου, η έρευνα των κατά της πράξης αυτής

προβαλλομένων λοιπών λόγων ακυρώσεως παρέλκει, ως αλυσιτελής. Περαιτέρω, μετά την ακύρωση της απόφασης του Υφυπουργού Εσωτερικών, Δημ. Διοίκησης και Αποκέντρωσης, η - απορριφθείσα με τη β' προσβαλλόμενη πράξη - προσφυγή των αιτούντων κατά της α' προσβαλλόμενης πράξης της Επιτροπής του άρ. 177 π.δ. [410/95](#) του Νομού Σερρών καθίσταται εκ νέου εκκρεμής ενώπιον του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, ο οποίος οφείλει να την εξετάσει σύμφωνα με τα προαναφερθέντα (ΣΤΕ 1633/2002) και, εάν, βάσει των ανωτέρω στοιχείων, την κρίνει βάσιμη, οφείλει να ακυρώσει την α' προσβαλλόμενη πράξη και να αναπέμψει την υπόθεση στην ως άνω Επιτροπή (πρβλ. ΣΤΕ 552/2003, 7μ.). Επομένως, η ακύρωση και της πράξης της Επιτροπής του άρθρ. 177 του π.δ. [410/95](#) του Νομού Σερρών παρέλκει, ως αλυσιτελής.

9. Επειδή, ενόψει των ανωτέρω, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή και να απορριφθεί η παρέμβαση.

Διά ταύτα

Δέχεται την κρινόμενη αίτηση.

Ακυρώνει την απόφαση Φ.68200/15692/2.7.1999 του Υφυπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και αναπέμπει την υπόθεση στη Διοίκηση, σύμφωνα με το σκεπτικό.

Απορρίπτει την παρέμβαση.

Διατάσσει την απόδοση του παραβόλου.

Επιβάλλει συμμετρως στο Ελληνικό Δημόσιο και τον παρεμβαίνοντα τη δικαστική δαπάνη των αιτούντων, που ανέρχεται σε τριακόσια ογδόντα (380) ευρώ.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 2 και 3 Μαρτίου 2004 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 2004.

Ο Προεδρεύων Σύμβουλος Η Γραμματέας του Δ' Τμήματος